

PROF. DR. RASİM ADASAL

(1902 — 1983)

M. Cemil Uğurlu*

Bugünkü materyalist medeniyetin ızdıraplı insanları yıllarca çeşitli yoksunluklar altında Afrika yerlilerini örnek bir meslek aşkile tedavi etmiş olan Dr. Schweitzer gibi hekim tiplerini özlemektedir. Hastalarında, yaşlara ve cinslere göre en yakınlarını ve seydiklerini cisimlendiren hekim, tıp yeminindeki ödev ideallerini gerçekleştirir. Ancak zamanımızda hekimlik moralini diğer benzer mesleklerdeki fazilet eylemlerindeki oranla kıyaslayarak yargıda bulunmalıdır. Aksi takdirde vaktiyle Pascal'ın insanlık örneği konusunda söylediğini tekrarlayabiliriz : «İnsan yapalım derken, şeytan yaratmayalım.» (1)

Ankara, 18 Nisan 1979

Rasim ADASAL

1902 yılında Kandıye (Girit)'de doğan Prof. Dr. Rasim Adasal 4 Şubat 1983 tarihinde, ölüm denilen doğal bir nedenle, yaşamdan sonsuza dek ayrıldı. O, sadece tıp alanında değil fakat aynı zamanda eğitim ve fikir alanlarında da yarım yüzyılı aşkın bir süre etkinlik göstermiştir. O'nun Türkiye'de «çağdaş dinamik psikiyatrinin kurucusu» (5) olması, temelde, tıp, eğitim ve fikir adamı niteliklerinin ortak bir sonucu olsa gerektir. Eğer O, yalnızca hekim olsaydı, çağdaş bir tıp dalının yurdumuzda yerleştirilmesinde bu kadar başarılı olamazdı. Adasal bu başarısını, geleceği doğru sezmiş bir eğitimi, bir üniversite «Hoca»sı anlayışıyla çevresinde çok sayıda hekimi, psikiyatri uzmanı olarak yetiştirmiş olmasıyla ve bu tıp disipliniyi açıklayan birçok yayınlarıyla gerçekleştirmiştir.

Adasal'ın mensubu olduğu belirli bir dönemin tıp hekimi ve üniversite hocası kuşağı, yurdumuzda kendilerinden daha önceki dönemde az bilinen ya da kurumsal yerleşimi yeterli düzeyde olmayan birtakım tıp ve öteki bilim dallarının, çağının gelişmiş biçimleriyle Türkiye'de kurulmasında ya da gelişmesinde, ger-

* Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Deontoloji Anabilim Dalı

Ankara: 18. Nisan - 1979

Bugünkü materialist medeniyetin
 izdiraplı insanları yıllarca çeşitli
 yoksunluklar altında Afrika yerli-
 lerini tedavi etmiş olan Dr. Sweitzge,
 (örnek bir meslektaşım) gibi hekim tepelerini
 öğrenmektedir. Hastalarında, yaşlara ve
 cinslere göre en yakınlarını ve zevk-
 lelerini cisimlandırıran hekim, top yemi-
 nindeki ödev ideallerini gerçekleştir-
 tirir. Ancak zamanımızda hekimlik
 moralini diğer benzer mesleklerdeki
 fazilet eylemlerindeki oranla kuya-
 layarak yargıda bulunmalıdır.
 Aksi takdirde uak. (Rasim Adasal
 ile Pascal'ın insan-
 lık örneği konusunda
 söylediğini tekrarlama bilimiz :
 "İnsan yapalım derken, şeytan
 yaratmayalım".

R. Adasal

1902, Girit (kandıye)

Nöropsikiatri uzmanı
 Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi
 Psikiatri Kliniği Kürsü
 başkanlığından emekli
 Profesör Dr.

asabiye ve akliye (nöro-psikiyatri klinikleri) hocası Prof. Dr. Raşit Tahsin Tuğsavul (1870-1936)'un bu alanda yurdumuzda gerçekleştirdiği bir «reformu» (3,4) da kaydetmek gerekir. Çünkü O'nun bu başarısı, gelecekte başka kuşaklardan meslektaşlarının ve bunlar arasından Prof. Dr. Rasim Adasal'ın etkinliğinin amacına ulaşmasında ortamı hazırlayıcı etkenlerden biri olsa gerektir. Raşit Tahsin Tuğsavul'un tıp öğrencilerinden biri olan Ord. Prof. Dr. Ekrem Şerif Eğeli, O'nun başarısını şöyle niteliyor : «Reşit Tahsin, Türk Tıp tarihinde, dönüm yapmış hocalarımızdan biridir. Akıl hastalarını, insanlık için utanç teşkil eden tımarhanelerden kurtarıp hastaneye koyan ve zamanının bilim icaplarına uygun bir tedavi sistemi içinde bedbahtlıklarını hafifletmeyi hedef tutan büyük reformu memleketimizde gerçekleştiren hekimdir» (3).

Böylece yurdumuzda, birbirini izleyen üç nöro-psikiyatri öğretim üyesi kuşağı içinde, yaşadığı çağın psikiyatrisini tanıtan hekim Raşit Tahsin Tuğsavul, yerleştiren Mazhar Osman Uzman ve çağdaş psikiyatridi dinamik niteliğiyle yaygınlaştıran Rasim Adasal olmuştur demek mümkündür (5). Kuşkusuz bu kuşaklardan öteki meslektaşlarının katkılarını da belirtmek, bu makalenin kapsamını aşır, ayrı bir yayının konusunu oluşturabilecek zenginliktedir.

Adasal, birer davranış bilimi dalı olan «Medikal Psikoloji» ve «Medikal Sosyoloji»nin, ancak ileri ve sayılı Batı üniversitelerinin Tıp Fakültelerinin ders programlarında yer aldığı bir dönemde, yurdumuzda temel tıp öğretimine dahil edilmesinde ve yerleştirilmesinde etkin bir öncülüğü de üstlenmiştir (4,5).

Adasal, yalnızlığın sessizliğini değil, meslektaş ve arkadaş ortamının ya hareketliliğini ve işbirliğini bilinçle yeğlemiştir. Esasen çok okuyan, okuduğunda düşünün, okuduğunu eleştirebilen bir insan, bir hekim, bir üniversite h, olarak kendisi için değişmez bir yalnızlık da söz konusu olamazdı. Hele yer tıp dalının yani dinamik psikiyatrinin yurdumuzda yaygınlaşıp gelişmesinde g, ölçüde etkili olacak bir hekimin böyle davranması doğaldı.

Adasal yazdığı kadar belki de daha fazla ölçüde, konferans, açık oturum, seminer, sempozyum, kongre gibi çeşitli vesilelerle konuşmacı hekim, eğitim adamı ve üniversite öğretim üyesi olarak, yaşamının son yıllarına değin sürekli bir etkinlik göstermiştir. Ve O, bunu zevkle yapmıştır. Ünlü düşünür Francis Bacon (1561-1626)'ın «Okumak bir insanı doldurur, insanlarla konuşmak hazırlar, yazmak ise olgunlaştırır» (6) özdeyişini Adasal'ın yaşamı doğrulamıştır. O'nun konuşmaları, dinleyici tarafından çoğu kez ilgiyle izlenirdi. Çünkü ya bilinenin dışında bir düşünceyi söyler ya da bilineni değişik bir anlatıyla yineliyebilirdi. Bu, O'nun çeşitli konuları çok okumuş ve yaşamının zengin deneyimli olmasının doğal bir sonucuydu. Adasal'ın tıbbiyede sınıf arkadaşları olan Prof. Dr. Necati Eranıl, bu konuda şöyle diyor : «Rasim Adasal'ın sentez yapmada büyük bir yeteneği vardı. O,

çekten saygı ve övgü değer, bilinçli ve özverili çalışmalarıyla unutulmaması gereken hizmetler vermişlerdir. Bunlar arasında Ord. Prof. Dr. Osman Cevdet Çubukçu (1895-1965) ve Prof. Dr. Nüzhet Şakir Dirisu (1899-1959) Fizik Tedavi ve Hidroterapi, Prof. Dr. Zeki Faik Ural (d. 1898) Hijyen ve Koruyucu Hekimlik, Prof. Dr. Süreyya Tanay (d. 1901) ve Prof. Dr. Necati Eramıl (d. 1903) Patoloji, Prof. Dr. Nusret Karasu (d. 1902) Göğüs Hastalıkları, Prof. Dr. İrfan Titiz (1903-1969) ve Prof. Dr. Reşat Garan (d. 1907) Kardiyoloji, Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu (1903-1983) Antropoloji, Prof. Dr. Kâmile Şevki Mutlu (d. 1906) Histoloji ve Embriyoloji, Prof. Dr. Suphi Artunkal (d. 1907) Endokrinoloji ve Radyobiyoloji dallarının yurdumuzda kuruluşunda ya da geliştirilmesinde önemli etkinlik göstermişlerdir.

Adasal ve O'nun kuşağından değerli birçok hekim, aynı kuşaktan hekim ve antropolog Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu'nun Ankara Üniversitesinin ilk rektörlüğünü yaptığı bir dönemde, kendilerinden daha önceki hekim kuşağından Ord. Prof. Dr. Abdülkadir Noyan (1886-1977)'in Kurucu Dekanlığı sırasında ve O'nun yapıcı işbirliği ile Cumhuriyet yönetimimizin ikinci tıp fakültesi olan Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinin temel tıp ve klinik dallarından bazılarının kuruculuğunu ve öğretim üyeliğini onurla üstlenmişler ve görevlerini başarıyla yapmışlardır.

Adasal'ın yurdumuzda çağdaş dinamik psikiyatriyi tanıtmaya ve yerleştirmedeki başarısında, okuyup yazma sorununu çözümleyememiş, teknik ulaşım ve iletişim yetersizliklerinin yaygın olduğu bir ülkede ve ülkenin çoğu yörelerinde halk arasında çağdışı tıpsal inançların süregeldiği bir dönemde, Anadolu'da, kentlerden k kimi köylerde bile, kendisinin adını, çağının bir tıp dalının âdeta simgesi ne getirebilmiş bir büyük hekimin, Ord. Prof. Dr. Mazhar Osman Uzman (1884-1951)'in olağanüstü bireysel başarısı, hazırlayıcı öncemli bir etken olmuştur. Mazhar Osman adı, halk arasında, akıl hastalıkları alanında öylesine yaygın ve yerleşmiş bir başarıyı simgeliyordu ki O'nun sağlığında, Anadolu'da kırsal yörelerde, çoğu kez akıl hastaları hakkında «Mazhar Osman'a götürün» denildiği gibi, O'nun ölümünden yıllarca sonra bile böyle hastalar «Mazhar Osman'lık» diye nitelen-dirilmiştir. Bu olgu, pratikte yani yaşamda sonuç olarak, toplumumuzda binlerce akıl hastasının, üfürükçü gibi çağdışı uygulayıcıların ellerinden, bizzat hastanın yakınlarının istekli aracılığıyla kurtarılıp, çağının ünlü, bir büyük hekiminin ellerine verilmesi bilincinin toplumda yerleşmesi demektir. Kuşkusuz hekim ve hoca Adasal, böylesine bir başarının toplum yaşamında ne denli olumlu etkileri olabileceğinin bilincindeydi ve bundan yararlanarak uğraşısını, bireysel olmanın ötesinde, kurumsallaştırmaya yönelerek gerçek bir başarıyı sağladı. Bu amaçla Adasal, kliniğindeki hekimlerin yetişmesi olanaklarını sağlamada ve değerlendirmede içtenlikle yapıcı olarak davranmıştır. Burada ayrıntılı tarihsel bilgi vermeyi amaçlamamakla birlikte, bugün adı çoğu kez unutulmuş bir Tıbbiye hocasının, seririyatı